

Reprodukční chování v komunitách hodnotových sítí

Demosítaři

VZDĚLÁVACÍ NADACE JANA HUSA
JAN HUS EDUCATIONAL FOUNDATION

Katedra demografie a geodemografie

Přírodovědecká fakulta
Univerzita Karlova

Druhý demografický přechod
(Lestaheghe, van de Kaa, ...)

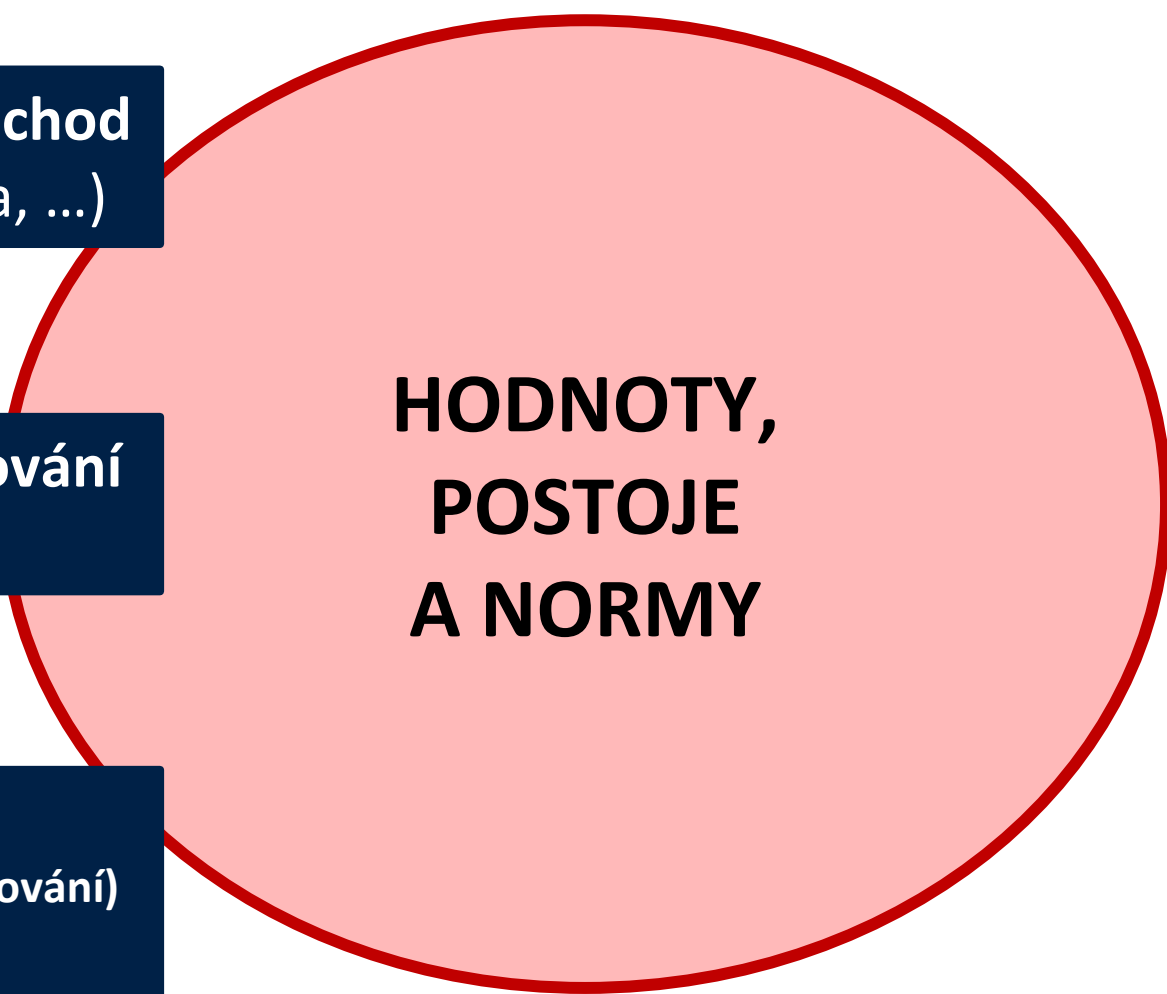
Teorie plánovaného chování
(Ajzen, Klobas, ...)

T-D-I-B koncept
(vlastnosti - přání - záměry – chování)
(Miller, ...)

Druhý demografický přechod
(Lestaheghe, van de Kaa, ...)

Teorie plánovaného chování
(Ajzen, Klobas, ...)

T-D-I-B koncept
(vlastnosti - přání - záměry – chování)
(Miller, ...)

**HODNOTY,
POSTOJE
A NORMY**

Cíle

- Klasifikovat Evropany podle světonázoru a hledat specifika v reprodukčním chování uvnitř světonázorových komunit.

Výzkumné otázky

- Jaké identifikujeme významné postojové komunity žen napříč evropskými státy?
- Jak a zda se tyto komunity liší ve svém reprodukčním chování?

Evropská studie hodnot

- evropská studie integrující otázky socio-ekonomicko-demografické a hodnoty s postoji z 6 tematických okruhů:

Perceptions of life (*životní priority, členství v organizacích, (ne)chtění sousedé...*)

Work (*co je na práci důležité, genderové role na pracovním trhu...*)

Family (*co je důležité pro úspěšný sňatek, genderové role v rodinném životu...*)

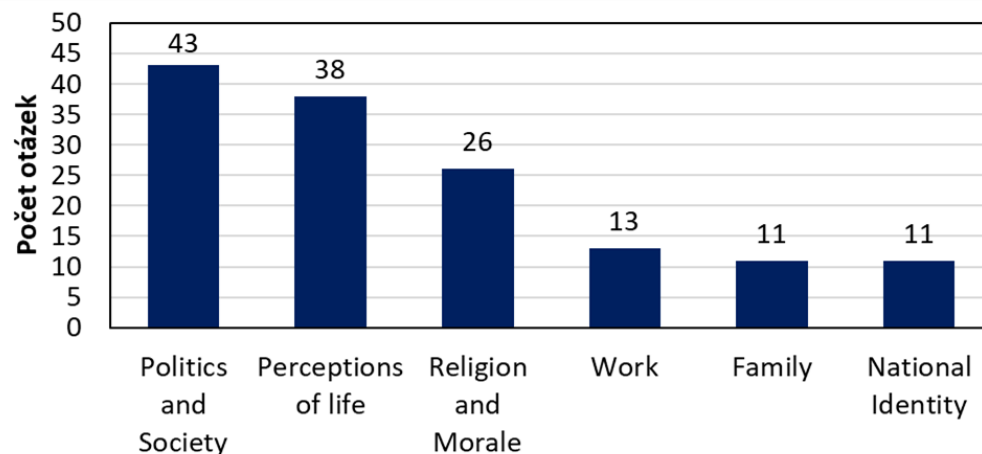
Politics and Society (*důvěra v instituce, státní cíle, politická aktivita...*)

Religion and Morale (*v co věří, praktikování náboženství, co je a není ospravedlnitelné...*)

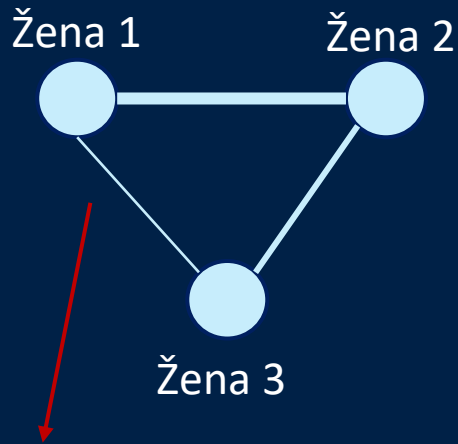
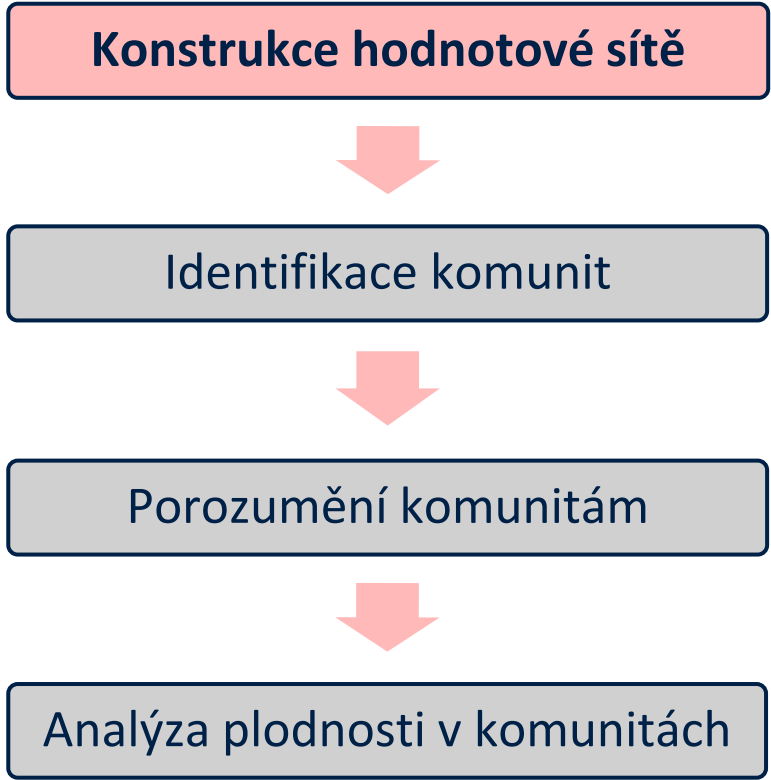
National Identity (*státní hrdost, postoje k migrantům...*)

Vlny 2008 a 2017, otázky a státy objevující se v obou vlnách, ženy 18–44 let

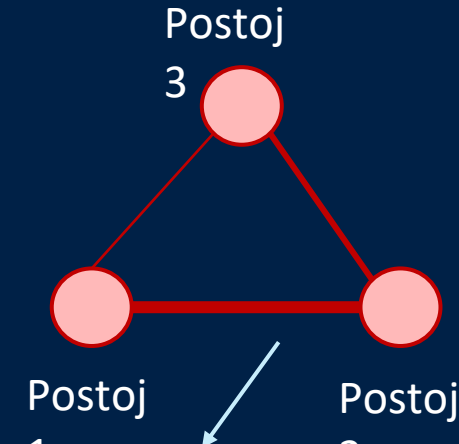
- N = 20 455
- Počet zahrnutých otázek: 142

Metoda

Vazba existuje, pokud se ženy hodně shodují v tom, jak odpovídají na EVS otázky.

V¹ázba existuje, pokud více než 50 % souhlasících s jedním postojem, souhlasí s druhým postojem.

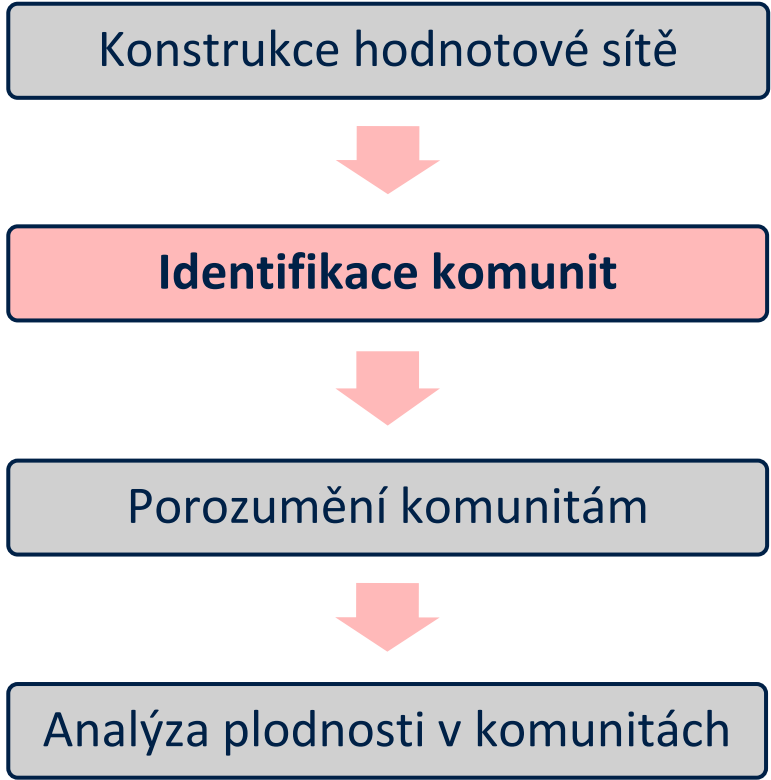
	Máte důvěru v média?		Ano, mám důvěru v média	Ne, nemám důvěru v média
id1	Ano	id1	1	0
id2	Ne	id2	0	1
id3	Ano	id3	1	0
id4	Ano	id4	1	0
id5	Ne	id5	0	1

1	0	✖	1	0	1	1	0	✖
0	1		0	1	0	0	1	
1	0							
1	0							
0	1							

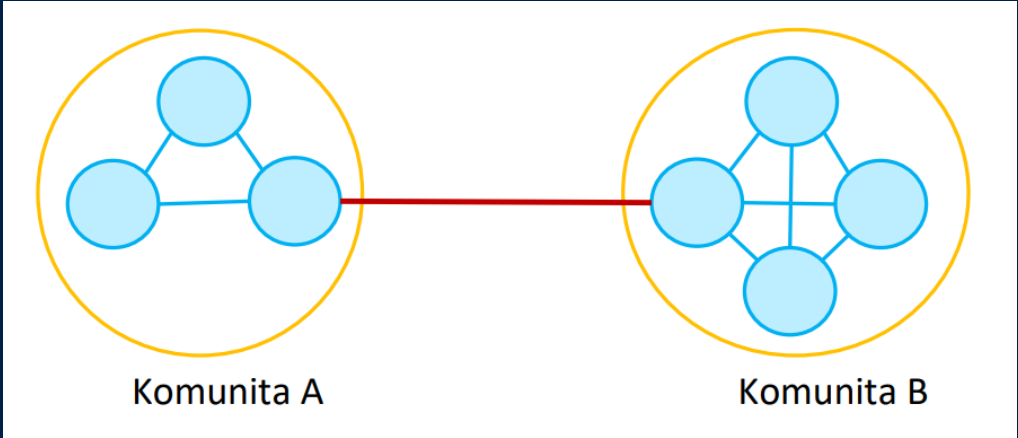
	id1	id2	id3	id4	id5
id1	1	0	1	1	0
id2	0	1	0	0	1
id3	1	0	1	1	0
id4	1	0	1	1	0
id5	0	1	0	0	1

	Ano	Ne
Ano	3	0
Ne	0	2

Metoda

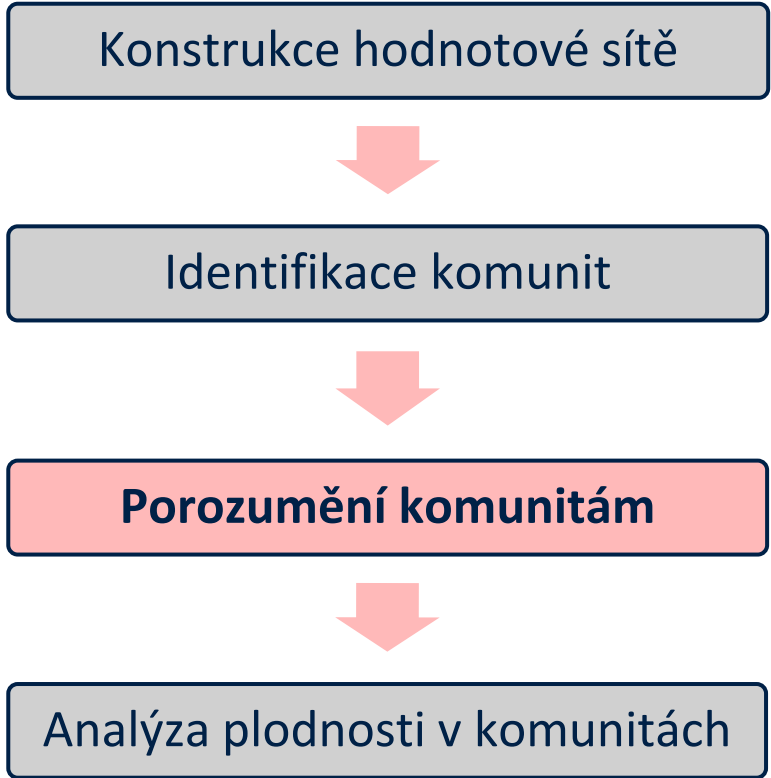
Blondelův algoritmus pro detekci komunit (spolehlivě a rychle odhaluje komunity ve velkých sítích, na základě mezilehlosti hran).

	Počet žen
Komunita 1	5 321
Komunita 2	5 022
Komunita 3	4 133
Komunita 4	5 465
Komunita 5	407
Ostatní	9

Modularita ~ 0,39

Metoda

Které postoje nejlépe vystihují komunity?

Ty, na nichž uvnitř komunity panuje největší shoda.

Index entropie

Ty, pro něž je příslušnost k komunitě nejsilněji diferencujícím faktorem.

Cramerovo V

142 otázek → 840 postojů → hodně informací
→ síť spřízněných postojů

1	0
0	1
1	0
1	0
0	1

 ×

1	0	1	1	0
0	1	0	0	1

	id1	id2	id3	id4	id5
id1	1	0	1	1	0
id2	0	1	0	0	1
id3	1	0	1	1	0
id4	1	0	1	1	0
id5	0	1	0	0	1

	Ano	Ne
Ano	3	0
Ne	0	2

Metoda

Konstrukce hodnotové sítě

Identifikace komunit

Porozumění komunitám

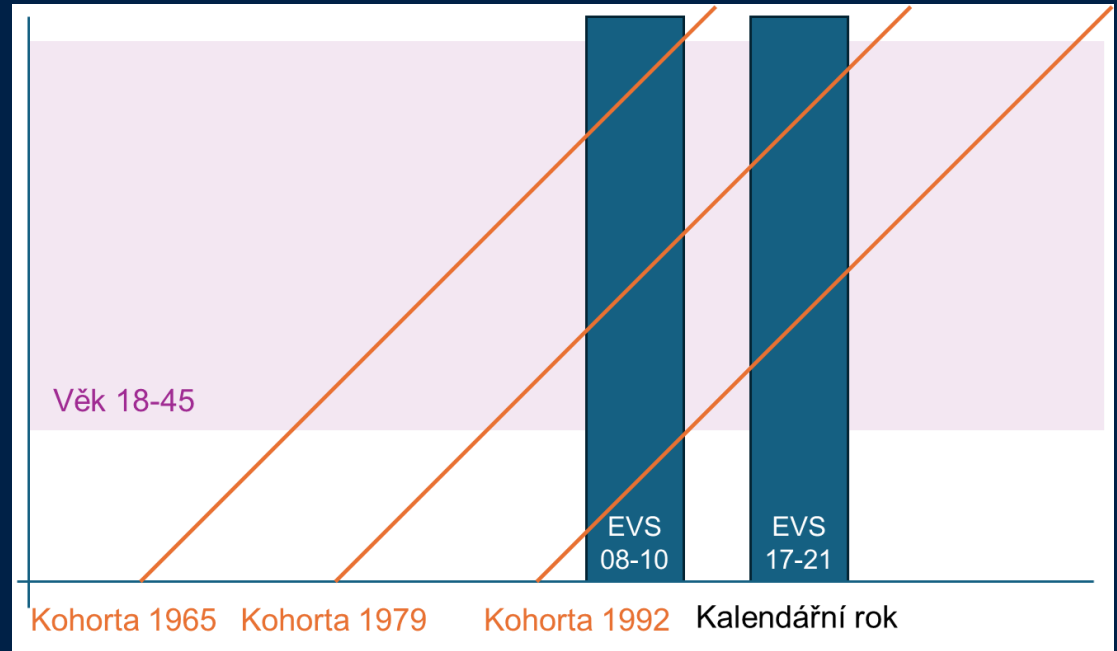
Analýza plodnosti v komunitách

Poissonova regrese:

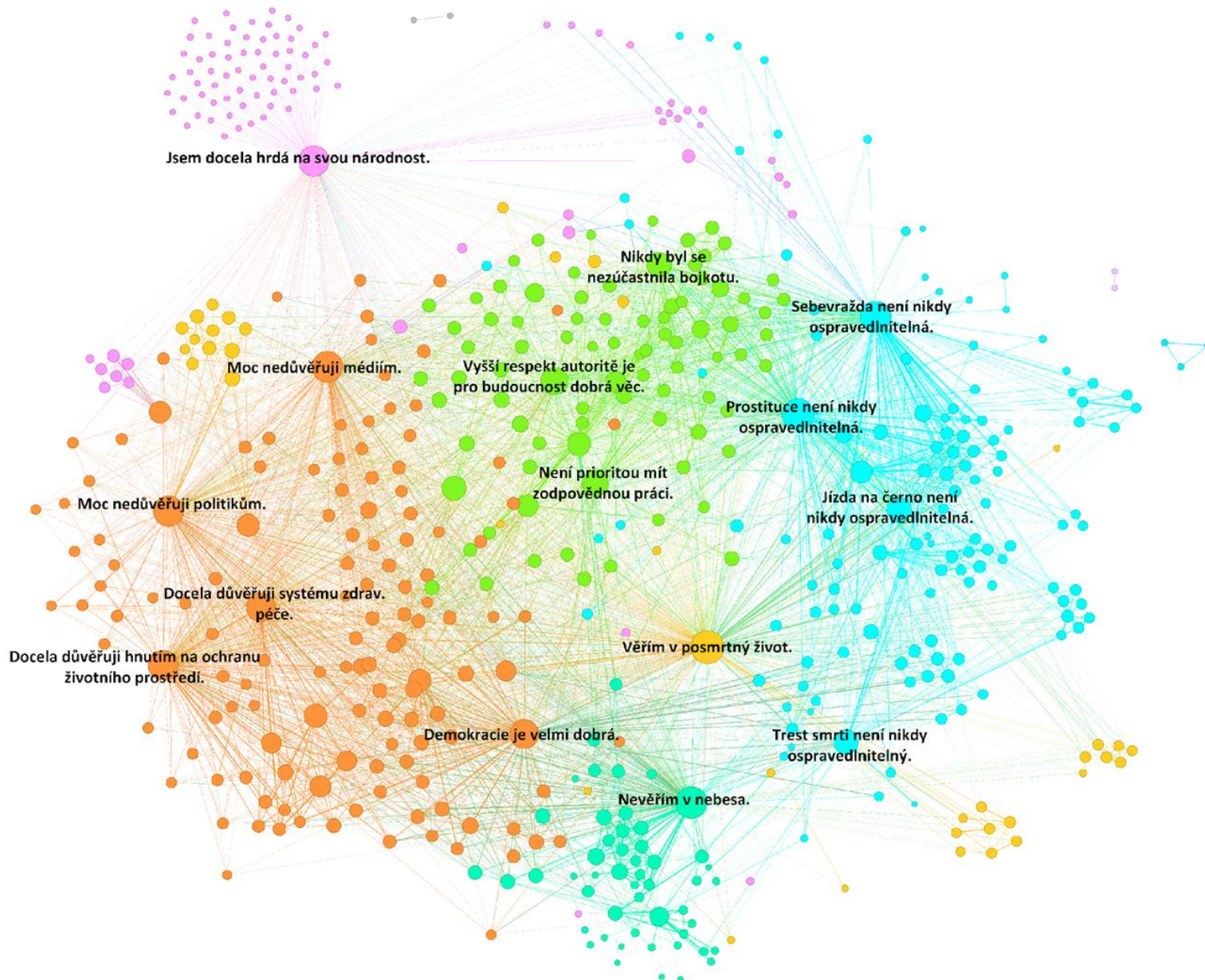
- Omezení na **kohorty 1960s-1990s**,
- Závislá p.: **Aktuální počet dětí: 0, 1, 2, 3, 4+**

Aktuální_počet_dětí
~

*komunita +
kohorta + EVS_wave +
HFDtiming +
partnerský_stav + věk_vzdělání + příjmová_skupina*

Výsledek I: Komunity POSTOJŮ

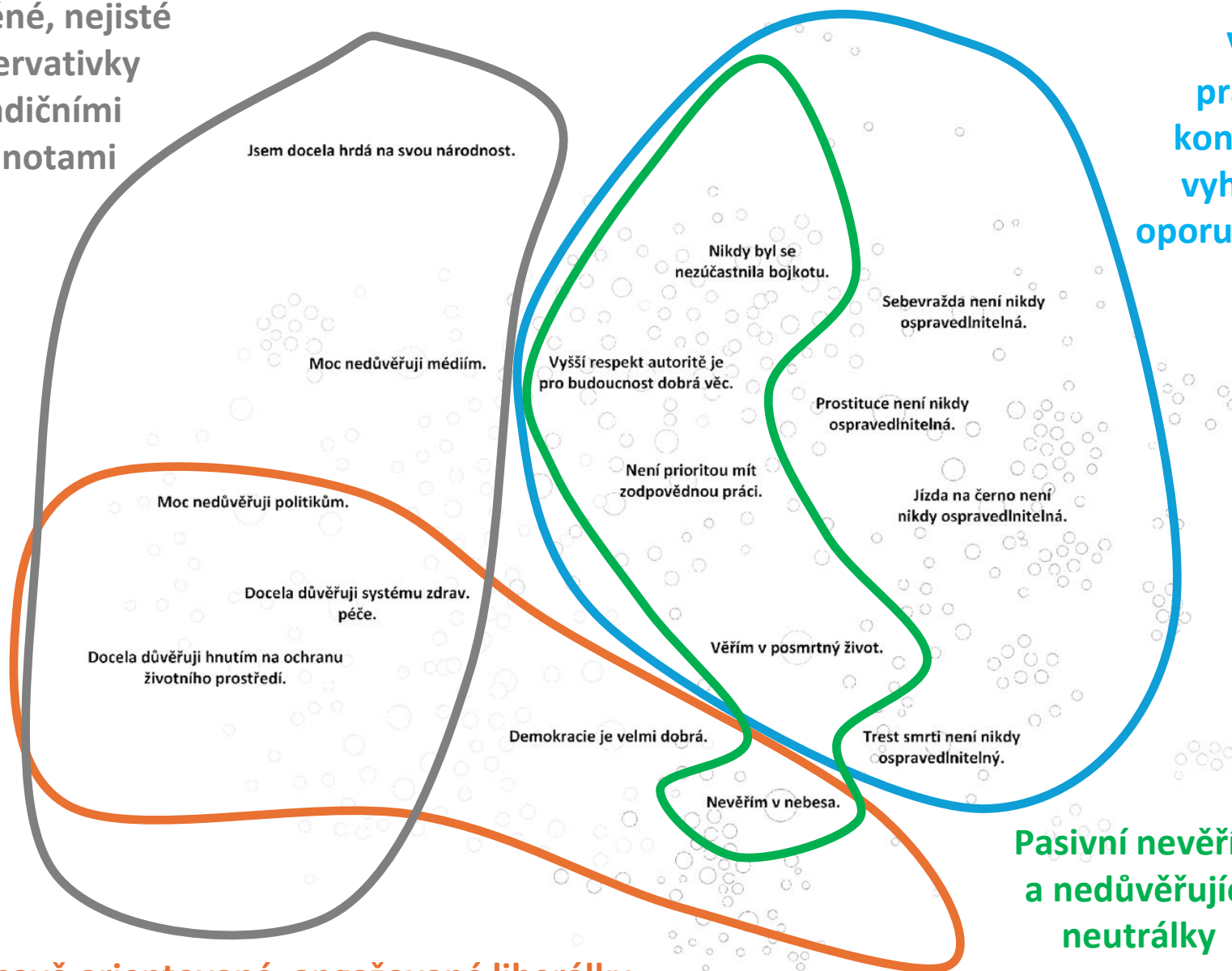
Výsledek I: Komunity ŽEN

Umírněné, nejisté
konzervativky
s tradičními
hodnotami

Věřící a
praktikující
konzervativky
vyhledávající
oporu v autoritách

Pasivní nevěřící
a nedůvěřující
neutrálky

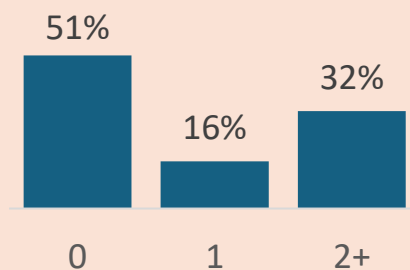
Levicově orientované, angažované liberálky

Výsledek I (Podle aktuálního počtu dětí)

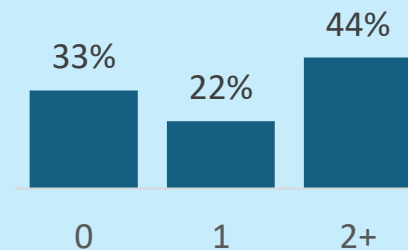
27 %

Levicově orientované,
angažované liberálky

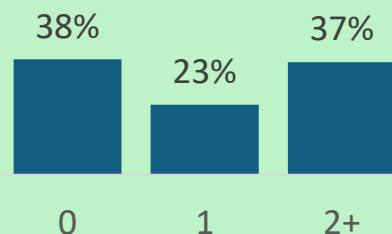
25 %

Věřící a praktikující
konzervativky vyhledávající
oporu v autoritách

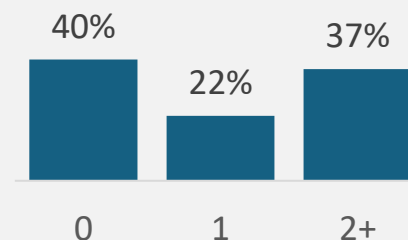
21 %

Pasivní nevěřící a nedůvěřující
neutrálky

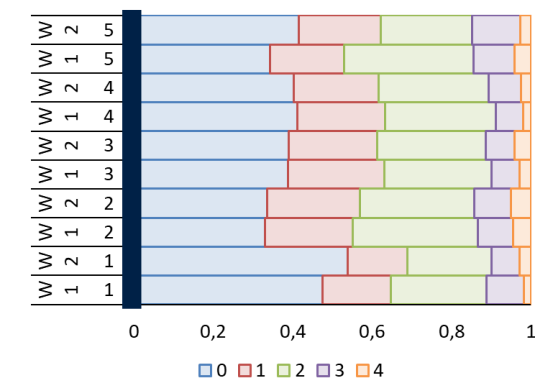
27 %

Umírněné, nejisté konzervativky
s tradičními hodnotami

Výsledek I – Aktuální počet dětí

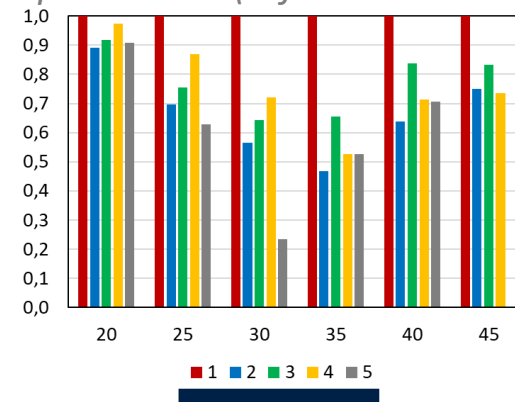
Struktura komunit podle počtu dětí

VLIV KALENDÁŘNÍHO ČASU – VLNA ŠETŘENÍ

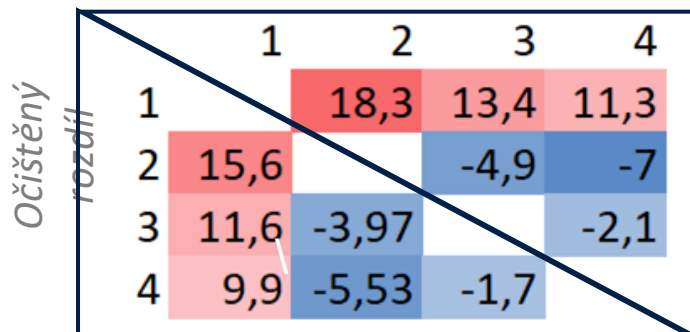
VLIV VĚKOVÉHO SLOŽENÍ ŽEN

Index bezdětnosti podle věku (ref = komunita 1)

BEZDĚTNÉ ŽENY

Rozdíl podílu dle komunit (p.b.)

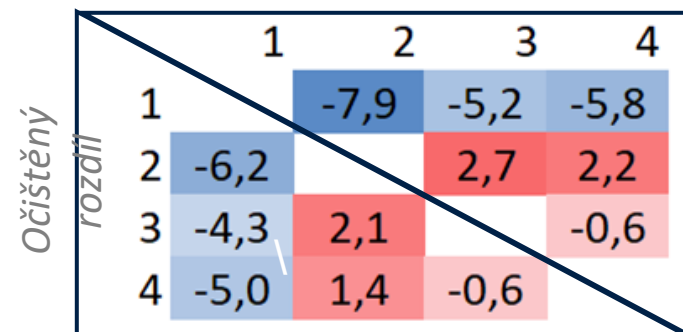
Rozdíly v horním („hrubé“) a dolním („očistěné“) trojúhelníku přetrvávají

->

Rok šetření a věková struktura nejsou hlavním zdrojem rozdílů mezi ženami

ŽENY SE DVĚMA DĚTMA

Rozdíl podílu dle komunit (p.b.)

Výsledek II

Postojové komunity hrají roli v aktuálním počtu dětí

Finální model vysvětluje 42 % variability v počtu narozených dětí

Moderace efektu komunity 2 a 4 prostřednictvím partnerského vztahu (jeho přínos je však podstatný)

	Model 2 - komunity + makro vlivy			Model 3 - komunity + makro vlivy + životní zkušenost			Model 4 - komunity + makro vlivy + životní zkušenost BEZ MS		
	Estimate	IRR	p value	Estimate	IRR	p value	Estimate	IRR	p value
Intercept	0.503			0.896			0.701		
Komunita 1 Liberálky (ref.)									
Komunita 2 Věřící	0.349	1.418	0.000	0.117	1.124	0.000	0.326	1.385	0.000
Komunita 3 Něvěřící	0.239	1.270	0.000	0.148	1.159	0.000	0.213	1.238	0.000
Komunita 4 Tradiční	0.194	1.214	0.000	0.032	1.033	0.155	0.173	1.189	0.000
EVSwave 2008-2010 (ref.)									
EVSwave 2017-2021	0.609	1.838	0.000	0.404	1.498	0.000	0.611	1.843	0.000
Kohorta 1963-1971 (ref.)									
Kohorta 1972-1980	-0.087	0.917	0.038	-0.041	0.960	0.331	-0.087	0.916	0.036
Kohorta 1981-1989	-0.607	0.545	0.000	-0.355	0.701	0.000	-0.600	0.549	0.000
Kohorta 1990-1998	-1.321	0.267	0.000	-0.760	0.468	0.000	-1.306	0.271	0.000
Kohorta 1999-2007	-2.573	0.076	0.000	-1.554	0.211	0.000	-2.546	0.078	0.000
HFDtiming 1972-1975 (ref.)									
HFDtiming 1976-1979	-0.097	0.908	0.000	-0.091	0.913	0.000	-0.095	0.910	0.000
HFDtiming 1980-1984	-0.215	0.807	0.000	-0.215	0.807	0.000	-0.220	0.802	0.000
HFDtiming 1988-1994	-0.129	0.879	0.000	-0.163	0.850	0.000	-0.129	0.879	0.000
MS vdané (ref.)									
MS nevdané ale kohabituující				-0.215	0.806	0.000			
MS ovdovělé, rozvedené, separované				-0.197	0.821	0.000			
MS single, nikdy vdané				-1.309	0.270	0.000			
Věk při kompletaci vzdělání				-0.007	0.993	0.000	-0.010	0.990	0.000
Příjem střední (ref.)									
Příjem nízký				0.030	1.030	0.143	-0.137	0.872	0.000
Příjem vysoký				-0.058	0.944	0.001	0.004	1.004	0.797
Příjem neznámý				-0.088	0.916	0.000	-0.145	0.865	0.000
Pseudo R2	26.6%			41.8%			27.3%		

Výsledek II

	Model 3 - komunity + makro vlivy + životní zkušenost		
	Estimate	IRR	p_value
Intercept	0.896		
Komunita 1 Liberálky (ref.)			
Komunita 2 Věřící	0.117	1.124	0.000
Komunita 3 Něvěřící	0.148	1.159	0.000
Komunita 4 Tradiční	0.032	1.033	0.155
EVSwave 2008-2010 (ref.)			
EVSwave 2017-2021	0.404	1.498	0.000
Kohorta 1963-1971 (ref.)			
Kohorta 1972-1980	-0.041	0.960	0.331
Kohorta 1981-1989	-0.355	0.701	0.000
Kohorta 1990-1998	-0.760	0.468	0.000
Kohorta 1999-2007	-1.554	0.211	0.000
HFDtiming 1972-1975 (ref.)			
HFDtiming 1976-1979	-0.091	0.913	0.000
HFDtiming 1980-1984	-0.215	0.807	0.000
HFDtiming 1988-1994	-0.163	0.850	0.000
MS vdané (ref.)			
MS nevdané ale kohabituující	-0.215	0.806	0.000
MS ovdovělé, rozvedené, separované	-0.197	0.821	0.000
MS single, nikdy vdané	-1.309	0.270	0.000
Věk při kompletaci vzdělání	-0.007	0.993	0.000
Příjem střední (ref.)			
Příjem nízký	0.030	1.030	0.143
Příjem vysoký	-0.058	0.944	0.001
Příjem neznámý	-0.088	0.916	0.000
Pseudo R2	41.8%		

ROLE KOMUNIT

- Ženy s **liberálními postoji** (komunita 1) mají nejnižší počet dětí
- vyšší počet dětí je u **konzervativních věřících** (komunita 2 – tu moderuje rodinný stav, jinak by byla nejvyšší) a **neutrálních nevěřících** (komunita 3)

KONTROLNÍ PROMĚNNÉ ŽIVOTNÍ ETAPY A ZMĚNY REPRODUKČNÍHO CHOVÁNÍ NA MAKRO ÚROVNI – SOULAD S OČEKÁVÁNÍM

- Dle předpokladu, počet dětí je v pozdější vlně (EVS 2017-2021) vyšší než ve vlně z roku 2008-2010
 - Nejde sice stejné ženy, ale jsou studovány stejné kohorty, tedy se liší věkový profil žen ve vlnách
- **S mladšími kohortami** klesá počet dětí – to je v souladu s životní fází související s věkem žen v době šetření
- **Pozdější „bod zlomu“** v průměrném věku rodiček (pokles plodnosti vyššího pořadí x odklad plodnosti prvního pořadí) oproti referenční skupině (1972-1975) snižuje počet živě narozených dětí ženě

ROLE ŽIVOTNÍCH ZKUŠENOSTÍ – SOULAD S OČEKÁVÁNÍM

- Nejvyšší počet dětí mají ženy, které v době šetření **žijí v manželství** – pravděpodobně souvisí s kvalitou partnerských vztahů
- Vyšší věk při dosažení nejvyššího vzdělání ženy snižuje její počet dětí
- Vysoký **příjem** či jeho neznámá úroveň snižují počet dětí ženy

VO: Jaké identifikujeme významné postojové komunity žen napříč evropskými státy?

- **4 hlavní skupiny žen na základě jejich deklarovaných hodnot a postojů**
 1. Levicově orientovaní, angažovaní liberálové
 2. Věřící a praktikující konzervativci vyhledávající oporu v autoritách
 3. Pasivní nevěřící a nedůvěřující neutrálové
 4. Umírnění , nejistí konzervativci s tradičními hodnotami

VO: Jak a zda se tyto komunity liší ve svém reprodukčním chování?

- **Postoje ženy** (příslušnost ke komunitě) **sehrávají významnou roli v realizované reprodukci** (aktuální počet dětí ženy v době šetření) i při kontrole proměn reprodukčního chování na makro a při zohlednění, že současné postoje ženy mohou být výsledkem jejich dosavadních životních zkušeností
- **Nejmenší počet dětí mají ženy s liberálními postoji, nejvyšší naopak k konzervativní věřící**

VO: Jaké identifikujeme významné postojové komunity žen napříč evropskými státy?

- **4 hlavní skupiny žen na základě jejich deklarovaných hodnot a postojů**
 1. Levicově orientovaní, angažovaní liberálové
 2. Věřící a praktikující konzervativci vyhledávající oporu v autoritách
 3. Pasivní nevěřící a nedůvěřující neutrálové
 4. Umírnění , nejistí konzervativci s tradičními hodnotami

VO: Jak a zda se tyto komunity liší ve svém reprodukčním chování?

- **Postoje ženy** (příslušnost ke komunitě) **sehrávají významnou roli v realizované reprodukci** (aktuální počet dětí ženy v době šetření) i při kontrole proměn reprodukčního chování na makro a při zohlednění, že současné postoje ženy mohou být výsledkem jejich dosavadních životních zkušeností
- **Nejmenší počet dětí mají ženy s liberálními postoji, nejvyšší naopak k konzervativní věřící**

POSTOJE <-> AKTUÁLNÍ POČET DĚTÍ = ???

- 1) Lze vytvořit výběr výroků, které by stačily k identifikaci komunit?
- 2) Nejsou odlišné komunity různě citlivé na existující opatření rodinné politiky (RP)?

A tedy:

RP + POSTOJE -> AKTUÁLNÍ POČET DĚTÍ

- Jak se projeví odlišné nastavení RP v čase a místě v plodnosti uvnitř komunit?